

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 516/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Dudíša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátska kancelária SOLICITOR SK, s. r. o., Ďatelinová 10, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 16Co/165/2020 z 28. mája 2024 v časti náhrady trov konania takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 ústavy rozsudkom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť v časti trov konania a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, vyplýva, že sťažovateľ podal na Okresnom súde Bratislava IV žalobu proti žalovanému: Národná diaľničná spoločnosť, a. s., ktorou sa domáhal doplatenia náhrady za vyvlastnenie pozemku. Súd prvej inštancie vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 10C/31/2017 z 21. júla 2020 tak, že žalobe vyhovel v plnom rozsahu a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania proti žalovanému v rozsahu 100 %. Predmetom konania v prejednávanej veci bol nárok sťažovateľa na zaplatenie vyššej náhrady za vyvlastnenie jeho pozemku, ako bola určená v rámci

vyvlastňovacieho konania vedeného na Okresnom úrade Bratislava, odbore výstavby a bytovej politiky.

3. Žalovaný podal proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie, na základe ktorého krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu, teda priznal sťažovateľovi zníženú sumu ako hodnotu za vyvlastnenie. O nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie a odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, 2 v spojení s § 255 ods. 1, 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 262 ods. 1 CSP, vychádzajúc zo zásady zodpovednosti za výsledok (zásada úspechu), tak, že náhradu trov konania pomerne rozdelil a žalovanému priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 28,80 % (žalobca sa domáhal zaplatenia 8 722,24 eur, z čoho mu bola priznaná suma 3 104 eur; úspech žalobcu v percentuálnom vyjadrení predstavuje 35,60 %, úspech žalovaného 64,40 %; úspech žalovaného v spore teda predstavuje 28,80 %). Na doplnenie odvolací súd uviedol, že hoci za základ svojho rozhodnutia vzal znalecký posudok, neboli dané dôvody na aplikáciu osobitného režimu posudzovania náhrady trov konania prípustného v prípade, ak výška plnenia závisí od znaleckého posudku alebo úvahy súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ namietá, že pri rozhodovaní o trovách nebol zohľadnený § 257 CSP. Rozsudok krajského súdu s poukazom na judikatúru ústavného súdu, ako aj Najvyššieho súdu Slovenskej republiky preto sťažovateľ považuje z ústavného hľadiska za neodôvodnené, arbitrárne rozhodnutie, ktoré je v rozpore so zásadou predvídateľnosti rozhodnutí súdu.

5. Krajský súd v časti trov postupoval čisto formalisticky, čím opomenul skutočnosť samotného podania súdnej žaloby a následne vedeného súdneho sporu a možnosť uplatnenia § 257 CSP za situácie, ak sťažovateľ nemal možnosť postupovať inak, ak chcel preukázať, že náhrada za vyvlastnenú parcelu bola podhodnotená.

6. Súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd svojím rozhodnutím potvrdili, že žalobcovi poskytnutá náhrada nezodpovedala vyplnenej náhrade, a preto je zrejmé, že predpokladom úspechu žaloby je „akákoľvek“ vyššia náhrada za vyvlastnenie. Z tohto pohľadu nie je podstatné, či bol, resp. nebol sťažovateľ úspešný v 100 % na základe znaleckého posudku, keďže tento podliehal posúdeniu a moderácii súdu. Sťažovateľ preukázaním svojho nároku splnil primárny a nevyhnutný aspekt priznania vyššej náhrady za vyvlastnenie (oprávnenosť žaloby v plnom rozsahu) tým, že súdy mu priznali vyššiu náhradu, ako mu bola určená rozhodnutím Okresného úradu Bratislava.

7. Za týchto okolností nie je možné pripustiť takú úvahu, že trovy konania sa budú určovať na základe sekundárnych kritérií, ako to je aktuálne aplikované v napadnutom rozsudku odvolacieho súdu. V tomto prípade preto nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, resp. bol úspešný, čo sa týka základu nároku; nemožno ho zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti.

8. Sťažovateľ preukázal neprimeranosť a nespravodlivosť pôvodnej náhrady za vyvlastnenie, rozsah priznanej náhrady je druhotný. Úspech vo veci sa teda skúma, čo sa týka právneho základu, a nie čo sa týka výšky priznaného nároku.

9. Bolo by nespravodlivé a v rozpore s dobrými mravmi, ak by bol sťažovateľ ako žalobca zaviazaný k úhrade akejkoľvek časti trov konania, ak preukázal neoprávnený zásah do svojich vlastníckych práv, pričom nemal inú zákonnú možnosť, ako sa domáhať spravodlivého určenia náhrady za vyvlastnenie, než súdnou cestou.

10. Rozhodnutím odvolacieho súdu o výške trov došlo v dôsledku nesprávneho procesného postupu k porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie, v dôsledku zásahu do jeho majetkovej sféry spočívajúcej v povinnosti nahradiť trovy konania došlo i k porušeniu jeho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie vlastníckeho práva sťažovateľa (čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 ústavy rozsudkom krajského súdu v časti náhrady trov konania.

12. Ústavný súd dopytom na krajskom súde zistil, že rozsudok krajského súdu napadol sťažovateľ dovolaním, ktoré bolo Mestskému súdu Bratislava IV doručené 23. septembra 2024.

13. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa vychádzal preto ústavný súd z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (m. m. III. ÚS 149/04)].

14. Ak sa sťažovateľ domáha ochrany svojho práva jednak na všeobecnom súde a zároveň na ústavnom súde, je jeho ústavná sťažnosť predčasne podaná. To platí aj za situácie, ak by dovolanie bolo podané vo veci samej a nesmerovalo proti výroku o náhrade trov konania, keďže v prípade vyhovujúceho rozhodnutia o dovolaní dôjde k zrušeniu napadnutého rozsudku aj v časti rozhodnutia o náhrade trov konania ako závislého výroku. Pokiaľ by rozhodnutie o dovolaní bolo negatívne, má sťažovateľ pri zachovaní princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možnosť napadnúť ústavnou sťažnosťou rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ ide o námietky proti napadnutému rozhodnutiu v časti náhrady trov konania, ktoré nebolo možné uplatniť v dovolacom konaní, je možné ich potom uplatniť súčasne, ale až v ústavnej sťažnosti uvedenej v predchádzajúcej vete (to isté rozhodnutie nemožno súčasne napádať v dovolacom konaní aj v konaní o ústavnej sťažnosti). V takom prípade lehota na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu. K otázke konkurencie dovolania a ústavnej sťažnosti zaujal ústavný súd vo svojej judikatúre

opakovane právny názor, ktorý bol do dôsledkov vysvetlený v uznesení ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 404/2022 zo 6. septembra 2022 (publikovanom v ZNaU za rok 2022 pod č. 84).

15. Na základe uvedeného ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (obdobne IV. ÚS 47/2022, IV. ÚS 170/2022).

16. Ústavný súd na margo tvrdenia sťažovateľa týkajúceho sa nemožnosti podať proti rozsudku krajského súdu dovolanie týkajúce sa trov konania, vychádzajúc z dikcie § 421 ods. 2 CSP, v zmysle ktorého nie je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o náhrade trov konania prípustné (s čím možno súhlasiť), a preto by nepredstavovalo účinný prostriedok nápravy, dodáva, že sťažovateľom predostretú argumentáciu vo vzťahu k arbitrárnosti a nedostatočnému odôvodneniu napadnutého rozhodnutia krajského súdu týkajúceho sa nároku na náhradu trov konania (porušujúceho jeho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) možno subsumovať pod dovolací dôvod zmätočnosti. K otázke možnosti napadnúť dovolaním aj výrok o nároku na náhradu trov konania ústavný súd poukazuje na svoje uznesenie sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie publikované v ZNaU pod č. 74/2018), v ktorom okrem iného vyslovil, že ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd končí rozhodovanie o tejto otázke, ktoré tak možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Uvedený právny záver bol následne potvrdený aj neskoršou rozhodovacou činnosťou ústavného súdu [napr. I. ÚS 387/2019, I. ÚS 196/2021, I. ÚS 255/2021, III. ÚS 529/2021, III. ÚS 281/2021, IV. ÚS 34/2021 (ZNaU 71/2021), IV. ÚS 268/2022, I. ÚS 2/2023] a bol premietnutý aj do rozhodnutia veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 VOdbd 2/2021 z 29. septembra 2021, ktorý prijal záver, že „rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania“. V tomto kontexte neobstojí tvrdenie sťažovateľa o neprípustnosti dovolania proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu v časti náhrady trov konania z dôvodu podľa § 421 ods. 2 CSP, ktorý sa aplikuje len pri skúmaní hľadiska prípustnosti dovolania pre nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 CSP, nie pri dovolacích dôvodoch uplatnených podľa § 420 CSP, čo by ústavný súd viedlo k odmietnutiu jeho sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnej.

17. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2024

Libor Duľa
predseda senátu